

WALLWORK, J. A 1976 – The distribution and diversity of soil fauna – Academic Press, London-New York-San Francisco, 355 pp.

Wydana przez Academic Press książka Johna A. Wallworka „The distribution and diversity of soil fauna” (Rozmieszczenie i różnorodność fauny glebowej) jest wedle słów jej autora uzupełnieniem jego wcześniejszej książki „Ecology of soil animals”. Obie te publikacje stanowią cenną całość — kompilację, w której czytelnik znajdzie dwa różne systemy grupowania podobnych informacji. Podstawą podziału są bądź grupy systematyczne organizmów zasiedlających glebę („Ecology of soil animals”), bądź siedliska życia organizmów glebowych („The distribution and diversity of soil fauna”).

Ta ostatnia, obszerna praca, składa się z dwunastu rozdziałów. W pierwszym z nich, na 25 stronach, znajdujemy omówienie dużych (gromady) jednostek systematycznych zasiedlających glebę. Krótki ten rozdział nie ma charakteru monograficznego — służy wyłącznie do przedstawienia ogólnych wiadomości na temat ekologii i znaczenia poszczególnych grup fauny w życiu gleby. Rozdział drugi zawiera zwięzły opis matematycznych metod badania rozmieszczenia i różnorodności fauny glebowej. Autor poświęca tu wiele miejsca metodom badania podobieństw i różnic w faunie, a marginesowo traktuje istotne i ciekawe — jak sądzę — sprawy rozmieszczenia przestrzennego poszczególnych gatunków bądź grup. W rozdziałach od trzeciego do jedenastego, autor opisuje faunę i analizuje czynniki wpływające na jej rozmieszczenie w różnych siedliskach ekosystemów trawistych, użytkowanych rolniczo, leśnych oraz pustyń. Wiele uwagi poświęca wpływowi mikroklimatu, fizycznym czynnikom środowiska i czynnikom troficznym.

Rozdział dwunasty stanowi syntezę, w której autor zajmuje się przede wszystkim mechanizmami wybiórczości siedliskowej w zależności od struktury siedliska, czynników mikroklimatycznych oraz biochemicznych zmian w organicznym substracie życia organizmów glebowych. Interesujące, choć może nie w pełni rozwinięte, jest zagadnienie związku między stosunkiem liczbowym węgla do azotu a rozmieszczeniem poszczególnych grup zwierząt, bowiem w tym kontekście ich rozmieszczenie jest funkcją współzależności ekosystemalnych, a nie tylko prostym rezultatem działania poszczególnych czynników środowiskowych.

Na końcu każdego rozdziału umieszczona jest bibliografia. Obficie cytowana literatura — dzięki czemu czytelnik nie wprowadzony w zoologię gleby otrzymuje aktualny przegląd oryginalnych prac badawczych — jest jednak nieco jednostronnie potraktowana. Przeważają prace anglosaskie, a skąpo — częściowo za-

pewne ze względów językowych — reprezentowane są publikacje wydawane w krajach Europy środkowej i wschodniej, między nimi i polskie, i to nawet wtedy, gdy zawierają oryginalne twierdzenia dotyczące rozmieszczenia przestrzennego fauny glebowej.

Książka zaopatrzona jest w indeksy — autorów i rzeczowy. Stanowi ona wartościowe kompendium wiedzy o środowisku i życiu zwierząt glebowych oraz o czynnikach i procesach wpływających na rozmieszczenie i liczebność tych zwierząt. Czyta się ją z przyjemnością, zwłaszcza że jest bogato ilustrowana, a wykresy i diagramy są przejrzyste i czytelne.

L. Grüm